

УДК 378

І. Зварич, д-р пед. наук, проф.
Київський національний торговельно-економічний університет, Київ

РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ США – ДОСВІД ДЛЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Проаналізовано освітню діяльність американських вишів, висвітлено історичні підходи до реформування освіти та освітньої діяльності вищих закладів освіти США, розглянуто підходи до оцінювання професійної діяльності викладачів. Наслідуючи принцип історизму, ми коротко проаналізували факти, які були поштовхом до якісних реформ у системі американської освіти. В історичному розгляді вища освіта США характеризується певними особливостями, а саме тим, що типом вищої освіти США стала загальна вища освіта, яка мала довший шлях формування.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, оцінювання, учителі та викладачі, рівень якості освіти, рівень обслуговування, реформа, суспільство, навчальний предмет, сучасний розвиток.

Постановка проблеми. Реформування вищої освіти США обумовлене певними процесами конкурентоспроможності випускників, ринкової спрямованості, тенденцією до формування єдиного освітнього простору. Американська система вищої освіти інтегрувала все краще зі сфери освіти інших держав і таким чином вплинула на подолання кризи у країні, певною мірою сприяла вирішенню проблеми безробіття, бідності, поліпшенню становища жінок, людей з інвалідністю, представників національних меншин. Історичні події, соціально-економічні перетворення, прагнення бути лідером на світовому ринку відповідно вплинули на розвиток вищої освіти цієї держави. Завдяки реформам в американському суспільстві освіта стала більш відкритою, різноманітною, різнобічною. Вона відрізняється від європейських стандартів, характеризується як демократична освіта, відкрита для всіх бажаних.

Для успішного розв'язання проблеми реформування вищої освіти в Україні необхідно вивчати зарубіжну практику та впроваджувати кращий досвід до навчального процесу.

Мета і завдання дослідження. Цю розвідку присвячено питанню вивчення досвіду реформування вищих навчальних закладів США, тому метою статті є аналіз освітньої діяльності американських вишів, окреслення історичних підходів до реформування освіти та освітньої діяльності вищих закладів освіти США. Отже завдання статті – висвітлити історичні події до реформування вищої освіти США, розглянути підходи до оцінювання професійної діяльності викладачів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Американські вчені А. Херріс (Harris A.), Т. Хусен (Husen T.), Р. Тайлер (Tyler R.) А. Трес (Trace A.) надають перевагу порівнянню навчальних програм і планів вищих навчальних закладів як у США, так і в інших розвинених країнах світу, зокрема, колишнього Радянського Союзу, Франції, Англії, і досліджують якість системи освіти оцінювання освітніх процесів та обслуговування вищої освіти.

Виклад основних положень. Здійснюючи науковий пошук щодо реформування вищої освіти США, ми з'ясували, що освіта формувалась у вищих навчальних закладах і здобувалась для гармонійного розвитку особистості, а не для підготовки майбутніх фахівців певної галузі. Саме тому студенти вищих навчальних закладів США поступалися знаннями студентам інших держав, зокрема і колишньому СРСР.

Американський дослідник А. С. Трес (TraceArthurS.) у своїй монографії "Що знає Іван і чого Джоні не знає", опублікованій у 1961 р. ("What Ivan Knows That Johnny Doesn't", 1961), порівняв викладання навчальних дисциплін, зокрема історії, географії, іноземної мови й точних наук у радянських та американських навчальних закладах. Він зазначив, що коли американські школярі граються на пагорбі зі своїми улюбленими, радянські учні того самого віку вже вивчають висоту гір, запаси корисних копалин, ведуть дискусії щодо вирішення різних питань професійного спрямування, зокрема, учні початкових класів у

США читають 1500 слів із своєї книжки для читання, в якій він іде за пригодами Джері та маленького кролика, а радянські школярі – 10000 слів, перегортаючи сторінки класиків: А. М. Толстого, О. С. Пушкіна, М. В. Гоголя і вже готові зануритись в історію, географію та наукову діяльність. А. С. Трейс робить звіт про методи і підходи до навчання у радянських школах, зазначаючи, як школярі навчаються підготувати себе до світового лідерства у майбутньому. Таким чином автор підкреслив, що рівень знань студентів США з навчальних предметів дуже низький, і не лише порівняно з досягненнями радянських студентів, але й із будь-якими стандартами інших країн [7]. На його думку, правлячим колам США варто звернути увагу на якість викладання навчальних дисциплін у навчальних закладах, тому що рівень знань американських студентів поступається рівню опанування точних наук та науковим досягненням іншої держави. Оскільки викладання навчальних предметів у США залишається на низькому рівні, американські студенти відстають у вивченні точних наук. А. С. Трес стверджував, що уроки розвитку в космічній сфері сприяли реформуванню вищої освіти США [1].

Американський учений А. Дж. Херріс (Harris A. J.) висвітлює своє бачення щодо того, "чому американський Джоні (студент) знає менше, ніж російський Іван". На його думку, основною причиною є те, що в радянських навчальних закладах в основу навчальної програми покладено вивчення точних наук, зокрема фізики, математики, біології, рідної мови, а в американських – простота і цікавість викладу гуманітарних курсів. А. Дж. Херріс уважає, що треба посилити вимоги до викладання навчальних предметів, зокрема з технічних наук, та зменшити кількість студентів на одного викладача, оскільки на одного педагога в колишньому СРСР припадало 17 студентів, а у США – 41 [2].

А. Кохен (Cohen A.) досліджує проблему якісного забезпечення освітніх послуг США, рівень якості знань як студентів, так і викладачів. На думку А. Кохен, рейтинг викладачів у процесі оцінювання залежить від професійно сформульованих запитань в анкеті для студентів, які висловлюють свою думку і впевнені в тому, що їхні побажання врахують у процесі викладання навчальних дисциплін [3, с. 331]. Для поліпшення навчального процесу необхідно враховувати побажання студентів, експертів та потреби держави, зокрема необхідність професійного забезпечення фахівців у різних галузях виробництва та модернізації навчальних закладів. Науково-педагогічний склад є інтелектуальним потенціалом вищого навчального закладу, від компетентності якого залежить рівень здобуття студентами знань, умінь, навичок, що сприяє їхньому інтелектуальному розвитку, формуванню в них здатності швидко реагувати на економічні та політичні зміни в суспільстві.

Оцінювання професійної діяльності викладачів студентами у вищих навчальних закладах США, зокрема

тестування педагогічної компетентності педагогів, набуває широкої популярності в системі педагогічного оцінювання. Інтеграційні процеси та трансформація освіти в США дали поштовх до розвитку нових напрямів педагогічного оцінювання, тому і виникла ідея тестування педагогічної компетентності викладачів та міжнародного вимірювання якості освіти різних країн. Вивчення досвіду інших країн та порівняння результатів міжнародного вимірювання якості освіти підштовхнули американців посилити вимоги до якості фахової підготовки спеціалістів, діагностування професійної діяльності викладачів, зокрема педагогічної компетентності, удосконалюючи тести, стандарти, критерії, методи та підходи до оцінювання.

Американська вчена С. Б. Калверік (Calveric S.B.) зазначає, що підвищення стандартів педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США на державному та федеральному рівнях надають підстави студентам більш критично оцінювати рівень якості професійної підготовки педагогів, їхню педагогічну компетентність, майстерність і водночас спонукати наставників фахово викладати навчальну дисципліну і не послаблювати вимоги до її опанування у навчальному процесі [4]. На думку С. Б. Калверік, складність оцінювання професійної діяльності викладачів, зокрема їхньої грамотності, полягає в тому, що визначення фахового рівня компетентності педагога – це співвідношення між його впевненістю у правильності написання і висловлення думки та реальним рівнем педагогічного діагностування [4]. Оцінювання грамотності викладача щодо висвітлення навчального матеріалу та його письмового оформлення полягає у кількісних підрахунках помилок, допущених викладачем у процесі викладання. Ці підрахунки засвідчують рівень навченості викладача, його фахової підготовки, педагогічної компетентності та вплив кількісного показника, допущених ним помилок у процесі викладання, на оцінювання студентами його професійності.

Трапляються випадки, коли викладачі мало приділяють уваги грамотному спілкуванню зі студентами, правильному написанню слів, оскільки вважають, що студенти можуть сприймати необхідну інформацію і на мові суржику. Отже виникають проблеми із засвоєнням навчального матеріалу і з'являються труднощі в навчальному процесі, оскільки студенти вважають, що й вони можуть висловлюватись, допускаючи помилки в усних та письмових відповідях. Тому цілком логічно постає запитання: "Чому студентам занижують оцінки знань при відповіді на запитання, коли вони висвітлюють логічно і послідовно програмний матеріал, проте на мові суржику?" Отже, викладач завжди має пам'ятати, що він є зразком для студентів як у процесі викладання навчальної дисципліни, так і в науковому пошуку.

У вищих навчальних закладах США оцінювання професійної діяльності викладачів здійснюють з метою встановлення рейтингу викладачів ВНЗ, підвищення рівня якості викладання навчальних дисциплін, здійснення сертифікації студентів, перевірки грамотності викладачів, зокрема, правильності написання та живання лексичних одиниць, підвищення рівня їхньої фахової компетентності.

Оцінювання з метою підвищення рівня якості викладання навчальної дисципліни деякою мірою поступається високим стандартним вимогам і використовується для кількісних підрахунків балів та визначення рейтингу педагога. Це надає підстави стверджувати, що система оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США постійно вдосконалюється і посилюються вимоги до оцінювання професійної діяльності викладачів.

А. Т. Барон (Barone A.T.) наголошує на тому, що мета оцінювання професійної діяльності викладачів полягає в тому, щоб зрозуміти, як педагоги сприймають результати рівня якості знань студентів, їхні кількісні показники, які вказують і на рівень педагогічної компетентності, обізнаності, майстерності наставників [5]. Таким чином, учений виділяє два ключові запитання у науковому дослідженні: Як впливають кількісні показники знань студентів на рівень оцінювання професійної діяльності викладачів? Яким чином рівень ґрунтовних знань викладачів впливає на якість процесу оцінювання та визначення рейтингу педагогів? Американський учений здійснив опитування викладачів середньої школи та вищого навчального закладу Північної Каліфорнії щодо оцінювання знань студентів із читання, включаючи різні правила та винятки з них. Цей процес організували таким чином, щоб проаналізувати дії викладача з оцінювання якості читання студентів, включаючи результати виставлених оцінок знань молоді, що вказують на рівень професійної діяльності викладачів, їхньої педагогічної компетентності тощо. Таким чином, педагоги мають осмислити результати знань студентів, зробити висновки, дібрати такі методи і підходи, які б поліпшили якість викладання навчальної дисципліни, а у випадку великої кількості низьких балів викладачам варто звернути увагу на власний рівень професійної діяльності.

Вирішення проблем у системі вищої освіти засвідчує, що американська вища освіта постійно змінюється і вдосконалюється. Зміни протягом історії розвитку освіти можуть мати непередбачувані наслідки, зокрема пуритани заснували коледжі для підготовки священників, але студенти цих коледжів залишилися в історії як керівники першої у світі конституційної демократії.

Пуритани відкривають освітні заклади, в яких навчання відбувається у неформальній атмосфері, більш наближеній до навчання в домашніх умовах, і виховують молоде покоління нового зразка, підкоряючись місцевим законам влади. Вони беруть участь у створенні нових навчальних закладів і намагаються виховувати людину нового зразка. Крім такого виховання – людини нового зразка, у пуритан були й інші важливі освітні цілі, зокрема такі, які стосувалися характеристик цивілізованої людини.

У 1962 р. у штаті Массачусетса (Massachusetts) законодавчі збори прийняли закон, який часто називають "Массачусетський закон про освіту" (Massachusetts Education Law). Цей закон удосконалюється, і з часом, у 1852 р., державний університет штату Массачусетс приймає сучасний закон "Массачусетський закон про обов'язку освіти" (Massachusetts Compulsory Education Law). Цей закон вимагає від кожного штату будувати нові навчальні заклади і впроваджувати вивчення навчальних дисциплін різного спрямування. Заслугує на увагу те, що закон дозволяв накладати штрафи на батьків, які не займалися вихованням своїх дітей і не відправляли їх до школи. Отже прийняття законів змінює освітню політику держави [6].

Університети США були засновані для навчання великої еліти, але на початку ХХ ст. представники меншин, жінки, колишні військовослужбовці заявили про своє право навчатися в університетах.

Американці високо цінують вищу освіту і для них завжди було дуже важливо "примусити систему працювати". Сьогодні населення США турбують важливі питання якості освіти, рівня обслуговування, модернізація навчальних закладів. Вони гордо висловлюють свою точку зору, усвідомлюючи складність відповіді на поставлені питання. Щоб узяти участь у дискусії, американці вивчають інфор-

мацію і вважають, що найважливішу роль в умінні спілкуватися й висвітлювати своє бачення відіграють коледжі та університети. І які б вимоги про поліпшення навчання у навчальних закладах не ставились, майбутнє гарантує їм подальший розвиток і вдосконалення освіти.

Освіта завжди поєднувала виховання й навчання молоді, тому за своєю сутністю працює на майбутнє. Давньогрецький філософ Арістотель зазначав, що до виховання потрібно ставитися з особливою увагою як у вищому навчальному закладі, так і в родині, оскільки кожна сім'я – це частина держави. Учений підкреслював, що сім'я в першу чергу має залучати дітей до освіти, культури і прищеплювати загальнолюдські норми суспільного життя, а всі державні та суспільні інституції повинні підтримувати зусилля батьків.

Освіта в США постійно реформується і висвітлює закономірності свого історичного розвитку. Зокрема, у 60-х роках у США були прийняті закони про вчительський корпус та про розвиток педагогічної професії. Для реалізації цих законів було створено Національну комісію, Національний комітет, Національну раду з удосконалення та акредитації педагогічної освіти. У США є Національний учительський форум, Національна рада вчителів математики тощо. У вищих навчальних закладах США висувається концепція освіти, яка передбачає створення "бази знань для навчання", а саме – сукупність знань, умінь, навичок, розуміння, технологій, етичних норм, здібностей, колективної відповідальності, а також способів їх висвітлення і передавання у процесі навчання. Освітні концепції започатковані такими вченими, як Олівер Холмс (Oliver Wendell Holmes Jr), Лі Дж. Шульман (Schulman L. J.), Дейл Карнегі (Carnegie Dale), висвітлюють ідеї навчання, які мають бути наближені до реального сучасного життя.

Концепція О. Холмса поклала початок розвитку прагматизму, зокрема світогляду, що ставить знання і правду в пряме співвідношення, і їх застосування повинні ґрунтуватися на реаліях сучасного стану, враховуючи інтереси й потреби суспільства.

Лі Дж. Шульмана висвітлює ідею навчання, що базується на осмисленні й аналізі інформації, її прямого відношення до життя та дії. Учений проаналізував проблему змісту навчання і виокремив три категорії змісту знання для викладання, зокрема зміст знання предмета (subject matter content knowledge), педагогічний зміст знання (pedagogical content knowledge), навчальне знання (curricular knowledge) і запропонував такі форми знання вчителя: пропозиційні (propositional knowledge), стратегічні (strategic knowledge) та знання конкретних ситуацій (case knowledge) [7].

Дейл Карнегі підкреслює, що теорія ефективного спілкування – це сукупність ідей, положень спрямованих на те, щоб допомогти студентам стати успішними і впливовими у сфері комунікацій та спілкування, уникнути конфліктів і набути впевненості у власних вчинках. Ідеї ефективного спілкування він розкриває в таких працях: "Як завойовувати друзів і впливати на людей" (How to Win Friends and Influence People; 1936), "Як перестати турбуватися і почати жити" (How to Stop Worrying and Start Living, 1948), "Як виробити впевненість у собі і впливати на людей, виступаючи публічно" (Public Speaking for Brinzza Success, 1956). Незважаючи на те, що теорія ефективного спілкування, яку розглядає Дейл Карнегі, постійно дисконтується і критикується щодо надмірно стандартизованих понять та їх неспроможності й непридатності в певних життєвих ситуаціях, однак вона надзвичайно впливова як у начальному процесі, так і у вирішенні певних завдань [8].

Вагомою у системі освіти США є концепція: "Освіта з метою національного і глобального виживання", яка стала державною доктриною, а потім була замінена новою: "Виховання в душі миру, демократії, прав людини". Нині у США переважає концепція: "Створення бази знань і підготовка до реального життя". Таким чином система освіти США спрямована на удосконалення рівня якості знань, підготовку кваліфікованих фахівців, для професій, що виникають у суспільстві.

Правлячі кола Америки виокремлюють взаємозв'язок двох проблем у США – лідерства та освіти. Вони вважають, що освіта необхідна – дівчатам і жінкам, і кожній дитині зокрема, тому адміністрація США зробить усе можливе, щоб надати дітям доступ до високоякісної освіти у сфері природознавства, технологій, інженерної справи і математики, особливо дітям у соціально малозабезпечених районах. Міністерство освіти буде витратити на цілі в освіті 200 млн [1]. Водночас, правлячі кола США пропонують зекономити на освіті, а саме – зменшити витрати на 13,5 % від її бюджету в 2017 р., тому передбачається скасувати програми державних грантів для підтримки ефективного навчання вартістю 2,4 млрд дол та деякі освітні грантові програми, оскільки на думку реформаторів, інвестиції в освітні програми не приносять значних результатів. Однак такі скорочення не зачеплять навчальні заклади, в яких навчаються студенти національних меншин і вивчення навчальних дисциплін відбуватиметься у звичному для США режимі [9]. Не дивлячись на певні фінансові скорочення в американській освіті, у США підвищилась державна і громадська активність у сфері освіти і всіх стала об'єднувати одна ідея – покінчити із практикою вибору предметів, коли обов'язковими були лише три дисципліни (англійська мова, суспільствознавство, фізкультура).

В Україні також відбуваються освітні процеси, які впливають на якість обслуговування освіти та рівень викладання навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах. Важливим документом, який указує на реформування освіти, є прийнятий закон України "Про освіту" (2017). Цей закон дозволить провести освітню реформу, яка підвищить рівень якості освіти, роль державної української мови в освітньому просторі, конкурентоспроможність молоді на ринку праці.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, наголошуємо: на сучасному етапі життя суспільства вища освіта змінюється відповідно до розроблених програм її подальшого функціонування. Вона має бути введена на рівень освіти найрозвиненіших країн світу шляхом реформування концептуальних, структурних та організаційних засад. Реформування вищої освіти в Україні спрямоване на професійне становлення і особистісне зростання майбутнього висококваліфікованого фахівця, що є одним із непростих завдань сучасного освітнього процесу, який має забезпечити багатосторонній розвиток тих молодих людей, які навчаються, розвиваючи та удосконалюючи не лише їхні професійні якості, знання, уміння та навички, а й формуючи важливі суспільні риси. З огляду на це вона потребує подальшого удосконалення та адаптації до світових стандартів, що сприятиме професійному становленню майбутніх висококваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел

1. Trace A. S. What Ivan Knows That Johnny Doesn't [Електронний ресурс] / A. S. Trace. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.
Harris A. J. Ivan and Johnny – a critical review JSTOR [Електронний ресурс]. The Reading Teacher / A. J. Harris. – Режим доступу: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/20197610?uid=3739232&uid=2&uid=4&sid=21104193586603>

2. Cohen Y. On the Effect of Class Size on the Evaluation of Lecturers' Performance / Y. Cohen // The American Statistician. – November, 1983. – Vol. 37. – № 4. – P. 331–333.

3. Calveric S. B. Elementary Teachers' Assessment Belief and Practices: Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy at Virginia Commonwealth University / S. B. Calveric. – Virginia, 2010. – 135 p.

4. Barone A. T. A dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of Education in the Graduate Division of the University of California, Berkeley / A. T. Barone. – Fall, 2012.

5. Jeynes William. American education history: school, society, and the common good. United States / William Jeynes. – Washington, 2007. – 469 p.

6. Schulman N J. [Електронний ресурс] / N. Schulman. – Режим доступу: <http://jneilschulman.agorist.com/category/an-author-on-literature/>

7. Carnegie Dale book [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?ei>.

8. Безп'ятчук Жанна. Проект держбюджету від Трампа: менше освіти, чистої води і грантів, більше оборони [Електронний ресурс] / Жанна Безп'ятчук. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/proekt-derzhbiudzhetu-vid-trampa-menshe-osvity-chystoi-vody-i-hrantiv-bilshe-oborony>.

References

1. Trace A. S. What Ivan Knows That Johnny Doesn't [Електронний ресурс] / A. S. Trace. – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search>.

2. Harris A.J. Ivan and Johnny – a critical review JSTOR [Електронний ресурс]. The Reading Teacher / A.J. Harris. – Режим доступу: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/20197610?uid=3739232&uid=2&uid=4&sid=21104193586603>.

3. Cohen Y. On the Effect of Class Size on the Evaluation of Lecturers' Performance / Y. Cohen // The American Statistician. – November 1983. – Vol. 37. – № 4. – P. 331–333.

4. Calveric S. B. Elementary Teachers' Assessment Belief and Practices: Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy at Virginia Commonwealth University / S. B. Calveric. – Virginia, 2010. – 135 p.

5. Barone A. T. A dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of Education in the Graduate Division of the University of California, Berkeley / A. T. Barone – Fall, 2012.

6. Jeynes William. American education history: school, society and the common good. United States / William Jeynes. – Washington, 2007. – 469.

7. Schulman N J. [Електронний ресурс] / N. Schulman. – Режим доступу: <http://jneilschulman.agorist.com/category/an-author-on-literature/>

8. Carnegie Dale book [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?ei>.

9. Bezpyatchuk Zhanna Proekt derzhbyudzhetu vid Trampa: menshe osvity, chystoi vody i hrantiv, bilshе oborony [Elektronnyy resurs] / Zhanna Bezpyatchuk. – Rezhym dostupu: <https://hromadske.ua/posts/proekt-derzhbiudzhetu-vid-trampa-menshe-osvity-chystoi-vody-i-hrantiv-bilshe-oborony>.

Надійшла до редколегії 18.02.18

Iryna Zvorych, Doctor of Science (Pedagogics), Senior Staff Scientist
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

USA HIGHER EDUCATION REFORMING – EXPERIENCE FOR HIGHER LEARNING INSTITUTIONS OF UKRAINE

The higher education reform in the USA is conditioned by certain processes of graduates' competitiveness, market orientation and the tendency to form a single educational space. Significant success has been achieved in the US Higher Education. The American higher education system integrated all the best with the education of other countries and thus influenced to the crisis overcoming in the country, partly contributed to solve the unemployment problem, poverty, improve the women situation, people with disabilities, representatives of national minorities. The history events, socio-economic transformations, aspiration to be a leader in the world market, influenced respectively to the development of state higher education. Through reforms in American society, education has become more open, diverse, versatile. It differs from European standards, characterized as democratic education, open to all interested persons.

The most important achievement of American Education is the system of teachers' assessment, which involves students, colleagues, the state authority, the administration of Higher Learning Institution.

This article focuses on the brief history events of reforming the US education; the approaches to assessing the teachers' professional activity; the attempt to compare these reproaches of both system of education: in Ukraine and in the USA. It has been proved that the reform of higher education in Ukraine is aimed at professional development and personal growth of the future highly skilled specialist, which is one of the most difficult tasks of the modern educational process, which should ensure the multilateral development of young people who learn, developing and improving not only their professional qualities, knowledge and skills, but also forming important social features.

Keywords: Higher Learning Institution, evaluation, teachers and lecturers, education quality level, education service level, reform, society, subject, progress, modern development.

УДК 378 (092)

Н. Кошечко, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ФАСИЛИТАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ КОНФЛІКТАМИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Здійснено аналіз актуальних ідей із проблеми управління педагогічними конфліктами у вищій школі. Особливий акцент зроблено на інноваційних технологіях керування. Виняткову увагу приділено технології фасилітації в управлінні педагогічними конфліктами вітчизняних закладів вищої освіти. Детально розглянуто зміст, історичний аспект, принципи, етапи, стадії, специфіку фасилітації. Узагальнено функції, мету, дії, прийоми, техніки викладач-фасилітатора у вирішенні конфліктних ситуацій у вищій школі.

Ключові слова: заклади вищої освіти, педагогічні конфлікти, інноваційні технології, фасилітація, викладач-фасилітатор, стадії фасилітації.

Постановка проблеми. У наш складний час активної трансформації системи вищої освіти України актуальність проблеми управління педагогічними конфліктами стає очевидною. Явища модернізації та інтеграції у галузі освіти спричиняють протиріччя і пошуки нових ефективних моделей, інноваційних технологій професійного розвитку особистості студента.

Сучасні суспільні тенденції формують соціальне замовлення на зміст фахової підготовки студентів та постійний саморозвиток педагогів, які, відповідаючи вимогам часу, мають не тільки орієнтуватися у новітніх освітніх технологіях, а й набувати відповідних навичок та вмінь. Цьому сприяє особистісно орієнтований підхід у навчанні та викладанні у вищій школі. Він став основою для напрацювань різноманітних технологій, зокрема

фасилітації, яка набула специфічного використання у сфері управління педагогічними конфліктами, що стабільно супроводжують функціонування закладів вищої освіти. Знання сутності, динаміки, особливостей та профілактики педагогічних конфліктів у вищій школі здатне заощадити час, зберегти продуктивність, здоров'я, підвищити креативність, професійну, інтелектуальну та особистісну компетентність студентів, викладачів та керівників закладів освіти.

У такій ситуації вкрай необхідною постає потреба у вивченні методів та технологій педагогічної конфліктології, яка є відносно "молодою" галуззю, наукового знання, що прогресивно розвивається відповідно до запитів освітнього середовища вітчизняної вищої школи. У ній педагогічні конфлікти виникають у взаємодії учасників